

„VÁŽÍM SI LIDÍ, KTEŘÍ PRAVDIVĚ POJMENOVÁVAJÍ SKUTEČNOST.“

rozhovor s Petrem Stehlíkem

Mgr. Petr Stehlík Ph.D. (*1978). V letech 1999–2005 vystudoval obory chorvatský jazyk a literatura, anglický jazyk a literatura a makedonský jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. V roce 2012 tamtéž absolvoval doktorské studium oboru obecné dějiny. Od roku 2006 vyučuje jihoslovanské literatury, kulturu a dějiny na Ústavu slavistiky FF MU, zprvu jako externí vyučující, později jako asistent a odborný asistent. Od roku 2005 je též externím spolupracovníkem Historického ústavu AV ČR na projektech spjatých s dějinami Balkánu. Ve své badatelské činnosti se zabývá či zabýval problematikou národních ideologií a formování moderních balkánských národů, bosenskou otázkou, historií česko-jihoslovanských vztahů, kulturními dějinami Chorvatska a Bosny a Hercegoviny, národnostní otázkou v zemích bývalé Jugoslávie a současnou chorvatskou literaturou.

1. Kde se na Balkáně cítíte nejlépe a proč?

Míst na Balkáně, kam se rád vracím, je celá řada. Obvykle je mám spojena nejen s výjimečnými zážitky či atmosférou, ale také s přáteli, s nimiž se zde pravidelně setkávám. To platí zejména pro města – Záhřeb, Sarajevo, Dubrovnik nebo Split. Kdybych pak měl zmínit některé oblasti jihovýchodní Evropy, které mi zvláště přirostly k srdci, tak bych určitě neopomenul jižní Dalmácii a její ostrovy, Istrii, střední Bosnu, Bosenskou Krajinu nebo různé kouty historické Makedonie od Soluně přes Melnicko po Prilepsko či Skopji a okolí. Za nejpůsobivější město Balkánu pak považuji jeho staletou metropoli Istanbul.

2. Jaká kniha z jihovýchodní Evropy pro Vás byla v poslední době nejvíce inspirativní, v čem?

Zajímavých titulů jsem měl v poslední době v rukou více. Například na poli krásné literatury mě velmi oslovila poezie Novici Tadiće, Miodraga Stanisavljeviće a Dragany Mladenović, kteří svými výsostně humanistickými básněmi, z nichž vyzařuje mimořádně angažovaný a současně etický životní i tvůrčí postoj, nemilosrdně nastavují zrcadlo srbské společnosti, která se stejně jako ostatní postjugoslávské společnosti většinou odmítá konfrontovat a účinně vypořádat se stinnými stránkami své nedávné minulosti a vlastní úlo-

hou v jugoslávské tragédii. Tvorba nedoceněných a dnes již bohužel zesnulých básníků N. Tadiće a M. Stanisavljeviće, ale i mladé básnířky D. Mladenović, jejíž verše příznačně nebyly zahrnuty do nedávno vydaného výboru ze současné srbské poezie, mě inspirovala k zamyšlení nad zákonitostmi a limity utváření literárního kánonu a povaze jeho současných srbských kodifikátorů.

3. Která osobnost podle Vás bude pozitivní obraz jihovýchodní Evropy u nás a ve světě? Čím?

Nejsem zastáncem cíleného utváření pozitivního obrazu čehokoliv, natožpak jihovýchodní Evropy, jež je předmětem mého odborného zájmu. Naopak si velmi vážím lidí, kteří pravdivě pojmenovávají skutečnost v její různorodosti a rozporuplnosti, přičemž si všímají i její odvrácené tváře. Nejen na Balkáně takovíto jedinci, kteří se odmítají identifikovat s provinční mentalitou stáda, již na příkladu srbské společnosti tak neúprosně obnažil a výstižně pojmenoval velký filozof a spisovatel Radomir Konstantinović ve svém epochálním spise *Filozofija palanke*, bývají zpravidla vystaveni opovržení ze strany většinové společnosti a za vypjatých okolností se stávají terčem různých forem perzekuce. Osobně kupříkladu chovám výjimečnou úctu a obdiv k několika současným publicistům, kteří v mnoha případech vzešli z okruhu lidí kolem, dnes již bohužel zaniklého,

legendárního splitského týdeníku *Feral Tribune*. Za zprostředkovávání skutečného obrazu situace v zemích bývalé Jugoslávie vděčím právě jim (ať už patřili mezi „feralovce“ nebo nikoliv). V Chorvatsku jsou to například Viktor Ivančić, Boris Dežulović, Predrag Lucić nebo Vuk Perišić; v Srbsku Petar Luković a jeho spolupracovníci kolem portálu *E-novine*, redaktorky *Peščaniku* Svetlana Lukić a Svetlana Vuković spolu s jejich stálými příspěvateli; v Bosně mezi ně patří Ivan Lovrenović, Enver Imamović Pirke nebo Enver Kazaz, v Černé Hoře Andrej Nikolaidis a další.

4. Jaká událost či informace z Balkánu Vás v poslední době nejvíce zaujala? Proč?

Potěšily mě a stejně jako u řady dalších pozorovatelů událostí na Balkáně vyvolaly plamínek naděje protivládní demonstrace, které se v těchto dnech odehrávají v Sarajevu, Banja Luce a dalších bosenských městech. Ty totiž vybočují z dosavadní dominantní etnické matrice veškerého dění v zemi, která dodnes trpí syndromem „nedokončené války“. Stále více Bosňanů všech národností si evidentně začíná uvědomovat omezení plynoucí z nacionálně-šovinistické politiky krve a půdy, již nadále vede místní zkorumpovaná politická třída.

5. Co typicky balkánského Vám v Česku nejvíc chybí a proč?

Nejedná se o nic výlučně balkánského, ale asi nejvíce mi často chybí teplejší a slunečnější počasí. Díky zlepšující se nabídce brněnských obchodů dnes již méně postrádám typicky balkánské potraviny, jako jsou kvalitní mléčné výrobky, káva nebo

ajvar. Čeho se ovšem u nás asi jen tak nedočkám, a co závidím lidem v balkánských zemích, je široká dostupnost chutného ovoce, zeleniny a pečiva.

6. Kterou osobnost (i historickou) z Balkánu byste rád/a pozval na kávu nebo pivo a proč?

Když dovolíte, bylo by jich více a jména některých z nich i důvod jejich výběru jsem již uvedl ve své odpovědi na třetí otázku.

7. Na čem právě teď pracujete, čemu se momentálně věnujete?

Právě mi vyšla první kniha pojmenovaná *Bosna v chorvatských národně-integračních ideologiích 19. století*, jejíž jádro tvoří rukopis mé doktorské dizertační práce. Dalo by se tak říci, že se v těchto dnech uzavírá jedna relativně dlouhá kapitola mého odborného úsilí i života jako takového. Ačkoliv bych se v budoucnu rád vrátil ke zkoumání jihoslovanských národotvorných procesů a jejich projevů v dobovém myšlení, kultuře a literatuře, nyní se musím přeorientovat na nové téma, ježmuž se budu věnovat v následujících měsících. Byl jsem totiž svým ctěným učitelem a přítelem, docentem Ladislavem Hladkým, přizván do autorského týmu, který píše *Dějiny Bosny* pro edici Nakladatelství Lidových novin *Dějiny států*. Spolu s kolegyní Janou Hrabcovou přitom máme za úkol do knihy přispět zpracováním kulturních dějin jihoslovanské země, jež nadále zůstává v centru mého odborného zájmu. Ještě předtím ovšem spojím příjemné s užitečným a za několik dní se přímo vydám do končin, jejichž kulturní obraz se ve své další práci pokusím předestřít.

